

Hvordan er et menneske?

(Under udarbejdelse)

ISBN 978-87-412-7289-4

De seneste dage har min tro følgesvend været bogen [Kampen om mennesket](#). En vældig spændende gennemgang af otte forskellige syn på, hvordan mennesket bliver opfattet. Eksempelvis som en avanceret abe, som en social konstruktion eller som en komponent i produktions-/forbrugskredsløbet.

At resumere bogen vil enten blive lige så langt som bogen selv, eller mere eller mindre være et plagiat af omtalen i [Information den 20. april 2018](#) (forbeholdt abonnenter). Så i stedet for et resumé vil jeg indvi læseren af disse linjer i de tanker, bogens indhold satte igang hos mig. Det efterfølgende står således helt for min regning, med mindre jeg med »denne typografi« angiver, at jeg citerer.

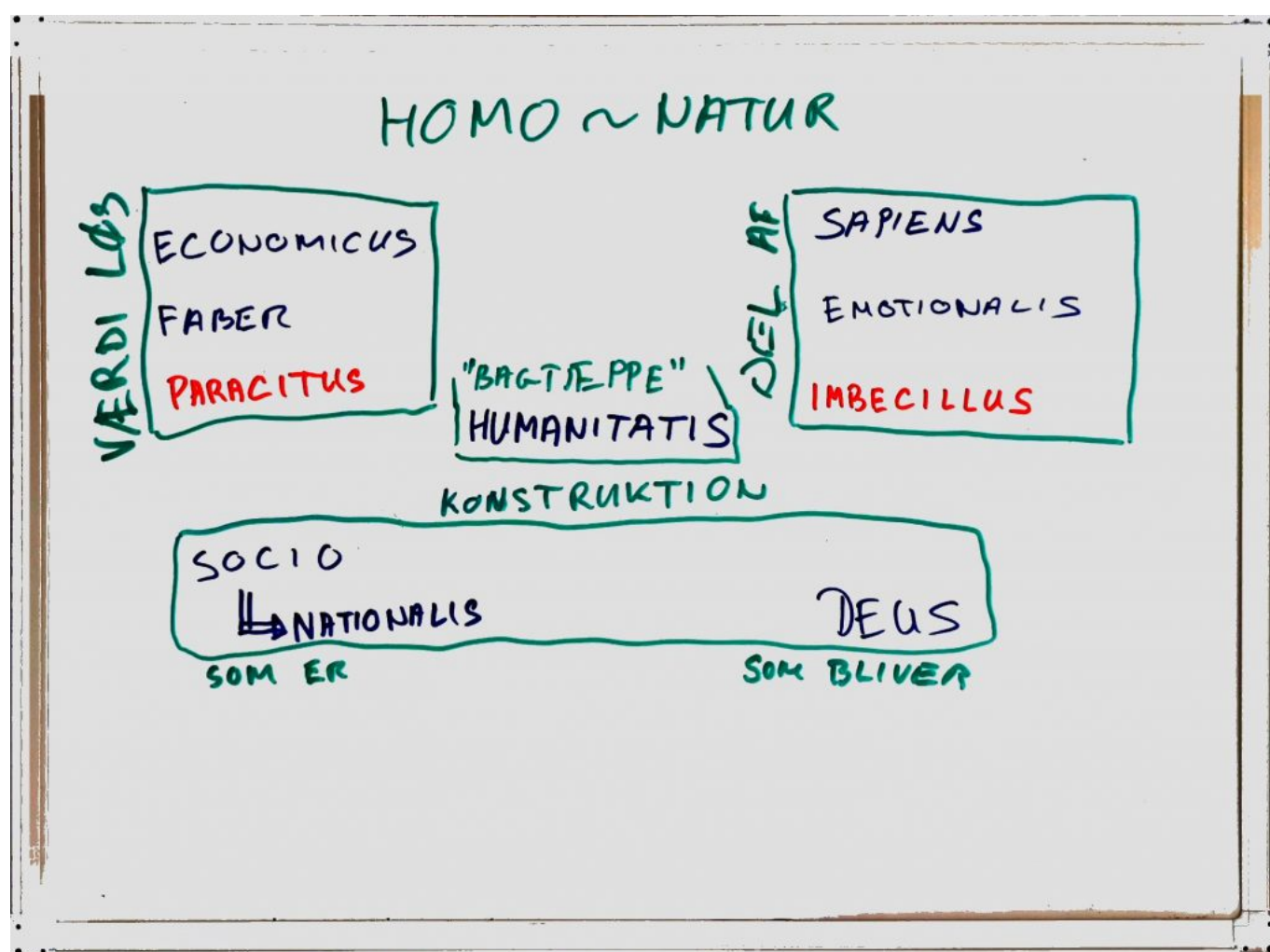
Jeg har undret mig noget over den rækkefølge, hvori forfatterne har valgt at præsentere de enkelte menneskebilleder. Faktisk er det først i 7. kapitel, man bliver præsenteret for *homo humanitatis*, der med forfatterens egne ord er »... en buket af vigtige menneskebilleder med vægt på, hvad det er, der gør mennesket menneskeligt. (s. 227)« Med andre ord det bagtæppe, der ikke blot forholder sig til, *hvordan* det menneskelige kan opfattes, men som også nærmere sig svaret på, *hvad* der konstituerer mennesket i forhold til andre levende

skabninger.

For at mennesket er en levende skabning, kommer vi ikke udenom. For et par millioner år siden var vore forfædre underlagt naturens luner på lige fod med alle andre dyr. Det har i høj grad ændret sig siden, og derfor finder jeg det interessant at stille de enkelte menneskebilleder i relation til den naturforståelse, der ligger bag hvert enkelt billede

Menneskebilledernes relation til naturen

Mennesket er en del af naturen

»If you prick us, do we not bleed? If you tickle us, do we not laugh? If you poison

us, do we not die?»

(Shakespeare, *The Merchant of Venice*; Act 3, scene 1)

Med ovenstående argument søger jøden Shylock at begrunde sin menneskelighed overfor den kristne domstol i renæssancens Venedig. Præmissen er selvfølgelig, at alle mennesker kan bløde, le og dø; dette gælder også for jøder som Shylock; ergo er jøder også mennesker. Argumentet knytter sig altså til opfattelsen af mennesket som en del af naturen, og dette synes fremherskende hos:

- [*Homo sapiens*](#): Det biologiske menneske (s. 167)
- [*Homo emotionalis*](#): Det følelsesbaserede menneske (s. 199)
- [*Homo imbecillus*](#): Det svagelige og kraftesløse menneske (min tilføjelse)

Groft kan man sige, at *homo sapiens* er embryologernes og DNA-forskernes domæne, mens *homo emotionalis* hører til under psykologien og neuroscience. Men i begge tilfælde knytter menneskebilledet sig til rent fysiologiske processer i det menneskelige individ.

Mennesket som konsument af naturen

<http://senior.junne.dk/wp-content/uploads/2018/07/Neoclassic-Economy.mp4>

I dette klip fra filmen [The Four Horsemen \(2013\)](#) fortælles om, hvorledes neoklassisk økonomisk teori forkorter naturen ud af ligningen. Men tankegangen findes allerede i den bibelske skabelsesmyte, hvor der står:

Og Gud velsignede dem og sagde til dem: »Bliv frugtbare og talrige, opfyld jorden, og underlæg jer den; hersk over havets fisk, himlens fugle og alle dyr, der rører sig på jorden!« Gud sagde: »Nu giver jeg jer alle planter, der sætter frø, på hele jorden og alle træer, der bærer frugt med kerne. Dem skal I have til føde. Til alle vilde dyr og til alle himlens fugle, ja, til alt levende, der rører sig på jorden, giver jeg alle grønne planter til føde.«

(1. Mosebog 1:28-30)

Teksten illustrerer, at der hos det mellemøstlige oldtidsmenneske var formet en kosmologi, der stærkt komprimeret kan formuleres således: [1] *Mennesket tjener Gud, og* [2] *resten af skaberværket tjener mennesket*. Naturen er således værdiløs, indtil mennesket har nyttiggjort den.

Andre steder i verden udviklede menneskene et mere symbiotisk forhold til naturen, men europæisk idehistorie er som bekendt uløseligt forbundet til kristendommen og hermed til den gammeltestamentlige kosmologi. Derfor er der ingen overraskelse i John Locke's definition af ejendomsret:

[...] hvert menneske har en ejendom i sin person. [...] Hans krops arbejde og hans hænders værk kan vi sige er retmæssigt hans. Hvad som helst han fjerner fra den tilstand, naturen har stillet til rådighed og sat den i, har han blandet med sit arbejde det noget, som er hans eget, og dermed gjort det til sig ejendom.
citeret fra Wrang & Jensen et.al. (2001) s. 152

Locke er blot et nedslag i den lange række af vesteuropæiske (og senere også nordamerikanske) tænkere, som har udviklet det instrumentelle natursyn, der lurer bag de tre menneskebilleder:

- *Homo economicus*: Mennesket som økonomisk agent
- *Homo faber*: Det redskabsbrugende menneske
- [*Homo paracitus*](#): Det snyltende menneske

Litteratur

Wrang, Joachim & Jensen, Jens P.K. et.al (2001): *Filosofiske Kugler*. Forlaget Klim